

DIREKTIONEN FÖR ÅLANDS YRKESKOLA

LÄROPLAN FÖR
utbildningsprogrammet inom
FRISÖR

Läroplanen följer gällande lagstiftning för utbildning efter grundskolan ÅFS 52/97.

Yrkesutbildningen enligt denna läroplan motsvarar nivå 3 i EG:s klassificering, enligt EG-medlemsstaternas beslut om betygens jämförbarhet (85/368/EEG).

Mariehamn april 2005

INNEHÅLL

Inledning	4
Programmål	6
Programidén	8
Studiernas uppbyggnad	9
Programstruktur, FR	11

YRKESÄMNEN

1. Hårvård	12
<ul style="list-style-type: none"> Hudens och hårets anatomi och fysiologi Analys Identifiering av hårets och hårbottens sjukdomar Användningen av hårbottens och hårets vårdprodukter Produktförsäljning Hygien Kundbetjäning 	
2. Skulptering och design	15
<ul style="list-style-type: none"> Planering av individuell stil Stil och form Skulptering Design Kundbetjäning 	
3. Permanent- och färgbehandlingar	18
<ul style="list-style-type: none"> Permanent Färglära Färgning Blekning och färgborttagning Kundbetjäning 	
4. Service och företagsverksamhet	22
<ul style="list-style-type: none"> Företagsverksamhet, service och kundsamarbete Försäljning av tjänster och produkter Marknadsföring Grundande av företag 	

5. Stil och form	25
Stil och form	
Vardags- och fest makeup	
Formning av helheter	
Kundbetjäning	
6. Barberararbete	27
Mode och tolkning av stilar	
Maskulin skulptering och design	
Håravfall	
Kundbetjäning	
7. Aktuella yrkesämnen	29
8. Praktiskt yrkesarbete	30
9. Design	31
10. Bild och form	32
VALBARA ÄMNEN	
10. Yrkesämnesblocket	33
11. Blocket för vidare studier, 12 sv	33
Svenska	4 sv
Engelska	2 sv
Matematik	4 sv
Fysik	2 sv
12. Språkblocket	34
16. Övriga valbara ämnen	34
BEDÖMNING AV DE STUDERANDE	35

INLEDNING

Förändringar i omvärlden leder till att det ställs krav på förändringar även inom utbildningen. Yrkeslivet i dag kräver flexibilitet och nya kompetenser. Gränserna mellan olika yrken suddas ut och nya verksamhetsområden uppstår. Den internationella handeln ökar liksom människors rörlighet över nationsgränserna. Detta är förändringar som ställer högre krav på språkfärdigheter och kunskaper om andra människors livsvillkor, politik, kultur och religion. Miljöfrågor har fått en ökad betydelse och ingår nu i ett bredare perspektiv, kopplat till ekonomiska, sociala och kulturella frågor. Utbildning i miljöfrågor ses som avgörande för att uppnå en hållbar utveckling och förbättra människors förmåga att lösa miljö- och utvecklingsfrågor. Den tekniska utvecklingen är explosionsartad och vi kan idag bara ana de möjligheter som finns inom informationstekniken.

Betydelsen av ett mångsidigt kunnande ökar alltmer. Följande kompetensområden bör uppmärksammas och integreras i alla branschprogram och i alla studier:

- internationalisering
- hållbar utveckling
- teknologisk samt kunskaps- och informationsteknisk utveckling
- företagsamhet
- kvalitet och kundinriktning
- konsumentkunskap
- arbetarskydd och hälsa

Den internationalisering som pågår i samhället och i näringslivet medför nya drag i arbetet, vardagslivet och umgängeskulturen. Då utbildningen internationaliseras är avsikten att ge de studerande yrkeskunskaper och färdigheter, med vilka de kommer till rätta i en mångkulturell miljö och kan placera sig på arbetsmarknader som internationaliseras. Språkkunskaper och social kompetens är viktiga ingredienser inom internationaliseringen.

Kraven på hållbar utveckling och miljömedvetenhet ökar. Den ökande miljömedvetenheten leder i sin tur till att förmågan att arbeta för en hållbar utveckling börjar ses som ett kvalitetskriterium och en konkurrensfaktor inom produktion och service. En sund och trivsamt miljö värdesätts allt mera. Utbildningens uppgift blir att ge de studerande ett sådant kunnande och en sådan övertygelse att de är beredda att arbeta för en hållbar utveckling både i sitt arbete och i sitt vardagsliv.

Teknologin utvecklas allt snabbare och de yrkesmässiga kraven växer. Utvecklingen av informations- och kommunikationstekniken förändrar arbetets innehåll, arbetets uppläggning och arbetsplatsens karaktär. Utbildningen har som mål att de studerande skall behärska den moderna tekniken inom sitt eget område samt kontinuerligt kunna utveckla och mångsidigt utnyttja kunskaperna och färdigheterna.

Dagens arbetsplatser och den yrkesmässiga rörligheten förutsätter goda och mångsidiga yrkesfärdigheter, flexibilitet i tänkande och attityder samt företagsamhet.

Överallt fäster man allt större uppmärksamhet vid kvalitet och arbetsresultat. Produkter och service måste vara konkurrenskraftiga både nationellt och internationellt. Verksamheten skall vara kundinriktad så att den beaktar individuella behov, kundernas förväntningar och de varierande servicesituationerna. Också

konsumenter har rättigheter, ansvar och skyldigheter, som de studerande behöver känna till i sina yrkesroller och som medborgare. Service- och konsumentkunskap krävs i alla sammanhang.

Arbetskydd och hälsa hör väsentligt samman med all yrkesverksamhet. Viktigt är att de studerande känner till föreskrifter och anvisningar om arbetskyddet i sin bransch och följer dessa. De skall lära sig att identifiera faror och hälsorisker som förekommer i arbetet och skydda sig mot dem samt undvika varje form av riskmoment.

Gemensam baskompetens

Utbildningen har som mål att med de studerande som aktörer utveckla följande färdigheter som oberoende av branschinriktning har samma aktualitet:

- inlärningsfärdigheter
- förmåga att lösa problem
- interaktions- och kommunikationsfärdigheter
- förmåga att samarbeta
- etiska och estetiska färdigheter

Inlärningsfärdigheter skall utbildningen utveckla genom att ge de studerande beredskap för livslångt lärande och inspiration att utveckla sig själva. De bör kunna utvärdera sin egen inläring och sitt kunnande och planera sina studier. De skall lära sig att inhämta, organisera och bedöma kunskap och att tillämpa tidigare förvärvad kunskap i nya situationer.

Förmågan att lösa problem utvecklas genom att de studerande under utbildningen får färdigheter i att handla flexibelt, innovativt och nyskapande i sitt arbete och i olika problemsituationer.

Interaktions- och kommunikationsfärdigheterna skall uppmärksammas i utbildningen så att de studerande lär sig att klara av olika slag av interaktiva situationer i arbetslivet. De skall öva sig i att förhandla och i att kommunicera muntligt och skriftligt samt i att använda sig av informationsteknik i samband med utbyte och förmedling av information.

Förmågan att samarbeta skall de studerande utveckla så, att de blir vana att agera tillsammans med andra, bl.a. i team, och att vara flexibla och observanta i sina människorelationer. De skall kunna identifiera egna och andras känslolägen och beakta dem på ett konstruktivt sätt i sitt arbete.

Etiska och estetiska färdigheter skall utbildningen inpränta genom att lära de studerande att hantera och lösa etiska problem, att vara medvetna om sina egna liksom även kulturbetingade värderingar och att beakta dem i sitt arbete. De studerande bör kunna handla ansvarsfullt och objektivt och hålla sig till ingångna överenskommelser. I sitt arbete bör de iaktta yrkesetiska normer såsom tystnadsplikt, datasekretess och konsumentskyddsbestämmelser.

PROGRAMMÅL

Syfte

Den yrkesinriktade utbildningens uppgift är att ge den studerande möjligheter att utveckla en bred yrkeskunskap. Utbildningen skall stöda en mångsidig personlighetsutveckling. Inom yrket betonas en individuell yrkesstolthet, självkännedom, empatisk förmåga, insikter om värdet av ett livslångt lärande samt ett etiskt ansvar.

För att hålla sig à jour med och vidareutveckla sitt yrke bör man visa öppenhet för allt som händer inom branschen, såsom modetrender, influenser och traditioner, såväl på hemmaplan som internationellt.

I sitt arbete med kunder behöver frisören förstå de olika behov som kan uppstå i kontakterna med människor från olika kulturer för att kunna leva upp till de krav som ställs på ett serviceinriktat samhälle.

En förutsättning för internationella utmaningar är ett yrkeskunnande som motsvarar internationella avtal och en stark kulturidentitet. Goda språkkunskaper är en nödvändighet för att kunna följa och ta del av den internationella utvecklingen via facktidningar, olika tävlings- och utbildningstillfällen samt för att kunna bemöta utländska kunder.

De tjänster som frisören erbjuder skall utgå från kundens önskemål och estetiska och sociala behov. I sitt arbete måste frisören kunna respektera individualitet och kunna acceptera människors olikheter. Kunden skall ses som en helhet, för vilken välbefinnande och omsorg om ett estetiskt yttre är en central del av den mentala och fysiska hälsan.

Medvetenhet om egna och andras värderingar skall utgöra en grund för en frisör, som ju måste kunna granska de estetiska aspekterna av arbetet och utgående från dessa kunna fatta beslut som är etiskt godtagbara.

En viktig utmaning med tanke på yrkesetikerna är att utveckla servicekulturen så, att kundens behov, personalens välbefinnande och företagets framgång sinsemellan är i balans och på en etiskt hållbar grund även när arbetsmarknaden är labil. Ökad kommersialism och hårdnande konkurrens inom branschen understryker betydelsen av principen om värderingar och etiskt ansvar i affärsverksamheten.

Programmets karaktär och uppbyggnad

Frisörtjänsterna är inriktade på hår och hud och gäller både kvinnor och män. I planerandet betraktas alltid individen som en helhet. Serviceformer är hårvård, behandling av hårbotten, skulptering av hår samt hårdesign genom kemisk omformning av hår, färgning och formning. Utgångspunkt för frisörens arbete är förmågan att tolka kundens önskemål och behov. Planering grundar sig på ömsesidig kommunikation och s.k. ”kulturell läsförmåga”. Yrkesutövaren skall kunna registrera de drag som är karakteristiska för kundens kultur, levnadssätt och stil samt mot den bakgrunden planera en behandlingshelhet som är ändamålsenlig och personlighetsanpassad. Frisören presenterar och föreslår val och användning av hårvårdsprodukter. Kännetecknande för arbetet är helhetsbetonande arbetsprocesser, som formas av idéer, planering, förverkligande och utvärdering.

För att skapa helheter i kundbetjäningen behövs såväl baskunskap som mer utvecklade, kreativa arbetssätt. Utgående från sina kunskaper väljer frisören för

varje situation de mest ändamålsenliga verktygen, materialen och arbetsmetoderna. Frisören skall kunna samarbeta med enskilda och grupper såväl internt som externt.

Frisören bör behärska branschens fackterminologi för att kunna diskutera olika tekniska lösningar, underlätta samarbete samt ta del av utvecklingen inom branschen.

Av den som söker sig till frisöryrket förutsätts god hälsa. Kundkontakterna kräver ett balanserat humör och förmåga att visa empati. Hudallergiska symptom och retningsutslag är exempel på olämplighet för branschen. Förmåga att skilja åt färgnyanser är en förutsättning för att kunna färga hår och utveckla en stilhelhet. Arbetet, som kräver noggrannhet, förutsätter ytterligare god koordination mellan öga (synsinne) och hand. Arbetets fysiska belastning gäller framför allt stöd- och rörelseorganen. Sunda levnadsvanor och regelbunden gymnastik bidrar till att motverka påfrestningarna.

Målet för utbildningen av frisörer är att för branschen utbilda och fostra frisörer som

- kan vårda, designa och färga hår
- är estetiskt medvetna och beaktar stilhelheten
- är kreativa och serviceinriktade
- behärskar fackterminologin
- är kultur- och miljömedvetna
- har en stark yrkesidentitet
- kan bemöta människor med respekt
- kan lösa yrkesmässiga problem och planera sitt arbete
- självkritiskt kan värdera och bedöma sitt eget arbete
- fortlöpande utvecklar sina hantverksmässiga färdigheter
- i sitt arbete beaktar yrkesetiska principer
- följer med och utvecklar branschen
- är språkkunniga
- utvecklar ekonomiskt och affärsmässigt tänkande

Samverkan med arbetslivet

Utbildningen i skolan och den arbetspraktik som sker ute på olika arbetsplatser skall tillsammans utgöra en helhet som motsvarar programmets mål.

Inom frisörprogrammet omfattar arbetspraktiken minst sex studieveckor av utbildningen. Arbetspraktiken är viktig för att knyta ihop teori och praktik. Den studerandes erfarenheter från arbetsplatsen kan på olika sätt utnyttjas i skolan och vice versa. Genom att uppleva en arbetsplats från "insidan" lär sig de studerande något om hur en arbetsmiljö kan se ut, vilka krav som ställs och vad arbetet innebär.

Förutom arbetspraktiken är det möjligt att arbetsplatsförlägga hela eller delar av studiehelheterna.

När en studerande kommer till sin arbetspraktikplats skall han/hon veta vad som förväntas av honom eller henne. På motsvarande sätt måste den eller de ansvariga på arbetsplatsen vara införstådda med praktikperiodens syfte, vilken roll arbetspraktiken har i utbildningen och vad den studerande skall få ut av praktikperioden. Fungerande arbetspraktik förutsätter en dialog mellan skolan och respektive företag. Det väsentliga är att ansvariga på arbetsplatsen får tid och tillfälle att diskutera arbetspraktikens mål och utformning tillsammans med lärare och studerande. När dialogen fungerar medför den vinster för alla parter. För den

enskilde studeranden och för den ansvarige på arbetsplatsen är det viktigt att läraren har kontakt med praktikplatsen för att på olika sätt ge sitt stöd samt om det behövs delta i bedömningen av den studerandes arbetspraktik.

Programidén

Programmålen signalerar att det finns en bärande tanke bakom programmet och att denna grundläggande tanke skall genomsyra programmets samtliga ämnen och studiehelheter. Den studerande skall uppfatta sin utbildning som en helhet.

Men program mål kan väcka frågor: Vad innebär de konkret? Hur gör man för att uppnå dem?

Färdiga svar på sådana frågor finns inte. Lärare/lärlarlag och studerande måste göra en egen tolkning av programmålen för att komma till insikt om hur man bäst skall uppnå dem. Det är skolans skyldighet att inom läroplanens ram se till att de studerande får en så gedigen utbildning som möjligt. Utbildningen skall alltid återspegla läroplanens intentioner och mål.

Läroplanen anger vilka mål undervisningen skall sträva mot och vilka mål en studerande minst skall ha uppnått för att bli godkänd. Några krav på förkunskaper anges inte i läroplanen. I stället framhålls vilka kunskaper de olika ämnena och studiehelheterna bygger på. Studiehelheternas mål och centrala innehåll har beskrivits på berömlig nivå. Det avgörande är att de studerande besitter dessa kunskaper, inte på vilket sätt kunskaperna har inhämtats.

Studiehelheternas ämnestexter fungerar som vägledning och redskap när lärare/lärlarlag och studerande planerar undervisningen.

Att tänka programinriktat

För att programmet skall fungera som en helhet behöver lärarna samarbeta över ämnesgränserna. Kärnämnen och yrkesämnen skall ha samma målinriktning. Det gäller att tänka programinriktat snarare än ämnesinriktat. Då upplever den studerande att undervisningen är meningsfull. Det är viktigt att lärarna i kärnämnen anpassar/varierar sina ämnen till målen för respektive program. Yrkesläraren, å sin sida, måste visa på vilka möjligheter till samverkan som finns. Viktigt är att skolan ger de organisatoriska förutsättningarna.

Det finns olika sätt att integrera kärnämnen och yrkesämnen. Populärt brukar man tala om ”infärgning”. Man låter då yrkesämnen bidra med innehåll till undervisningen i kärnämnen. Material och erfarenheter från yrkesämnen används i kärnämnesundervisningen på ett sådant sätt att de tydliggör den praktiska nyttan av t.ex. engelska och matematik.

STUDIERNAS UPPBYGGNAD

Strukturen för programmet inom frisör visar programmets olika delar. Uppställningen ger en bild av programmets uppbyggnad. Här framgår vilka studiehelheter som är obligatoriska samt vilka studiehelheter som är valbara inom inriktningsstudierna och inom ramen för de valbara ämnena.

De obligatoriska studierna ger en bred generell grund för programmet. De valbara studierna syftar till att skapa förutsättningar för de studerande att tidigt inrikta sina studier mot det egna intresseområdet. Strukturen visar också hur stor del av studierna som skall vara kärnämnen samt hur stor del som skall inrymmas inom ramen för de valbara ämnena.

Studierna inom frisörprogrammet omfattar 120 studieveckor (sv). Ett studieår omfattar 40 studieveckor och en studievecka motsvarar för de studerandes del en arbetsinsats på 40 timmar. Den nominella omfattningen av studierna är densamma, trots att den tid det tar för en studerande att avlägga examen kan variera individuellt beroende på den studieväg som valts samt tidigare studier eller arbetserfarenhet.

Examensbenämningen är frisör

Yrkesinriktade studier

De grundläggande och de yrkesinriktade studiernas omfattning är 80 studieveckor, av vilka minst 6 studieveckor skall genomföras som arbetspraktik. Studiehelheterna skall genomföras i enlighet med de mål som anvisas i denna läroplan.

Skolan kan indela studiehelheterna i studieavsnitt på det sätt som de planerade studiearrangemangen förutsätter.

Kärnämnen

Kärnämnen inom frisörprogrammet omfattar 25 studieveckor.

Studieår		1	2	3
Svenska	4 sv	2	2	
Engelska	4 sv	2	2	
Matematik	4 sv	2	2	
Kemi	4 sv	2	2	
Datakunskap	1 sv	1		
Miljökunskap	1 sv		1	
Människor och kulturer	1 sv			1
Samhällskunskap	2 sv			2
Företagsverksamhet	1 sv			1
Idrott och hälsa	3 sv	1	1	1
		10	10	5

Valbara ämnen

De valbara ämnena omfattar 15 studieveckor. Målsättningen är att den studerande skall kunna specialisera sig inom för honom eller henne intressanta yrkesområden eller förbereda sig för fortsatta studier.

Examensarbete

De yrkesinriktade studierna skall avslutas med ett tre studieveckors examensarbete. Detta innebär att den studerande utför ett större självständigt arbete inom ett kunskapsområde som ligger inom programmålets ram. Examensarbetet skall

utveckla den studerandes förmåga att ta ansvar för hela processen från idé och planering till färdig produkt. Bedömningen skall baseras på den studerandes insatser och kunskapsutveckling under hela arbetet, inte bara på slutprodukten.

FRISÖR, 120 SV**YRKESÄMNEN****80 SV****YRKESINRIKTADE STUDIER 80 SV**

1. Hårvård	10 sv
2. Skulptering och design	32 sv
3. Permanent- och färgbehandling	20 sv
4. Service och företagsverksamhet	10 sv
5. Stil och form	8 sv

**K
Ä
R
N
Ä
M
N
E
N****VALBARA ÄMNEN****15 SV**

Yrkesämnesblocket	15 sv
Blocket för vidare studier	12 sv
Språkblocket	5 sv
Övriga valbara ämnen	

**25
SV****Obligatoriska studiehelheter**

1. Hårvård	10 sv	2. Skulptering och design	32 sv
3. Permanent- och färgbehandling	20 sv	4. Service och företagsverksamhet	10 sv
5. Stil och form	8 sv		

Valbara studiehelheter inom yrkesområdet

6. Barberararbete	2-3 sv	7. Aktuella yrkesämnen	3-5 sv
8. Praktiskt yrkesarbete	3 sv	9. Design	1-3 sv
10. Bild och form	2 sv		

YRKESINRIKTADE STUDIER

Ämne:	Yrkesämne
Studiehelhet:	1. Hårvård
Omfattning:	10 sv

Mål och centralt innehåll, berömlig nivå

Hudens och hårets anatomi och fysiologi

De studerande skall i sin yrkesutövning kunna tillämpa sina kunskaper om hudens och hårets anatomi och fysiologi. De skall kunna förklara orsaken till och uppkomsten av olika skador på håret. De studerande skall ha förståelse för hur ett sunt levnadssätt och näringsanpassade kostvanor påverkar hudens och hårets kondition. De studerande skall förstå och kunna använda den fackterminologi som är karaktäristisk för branschen. De skall kunna hämta kunskap från olika källor och kunna utvärdera sitt eget arbete.

Analys

Vid planeringen av arbetet skall den studerande kunna diskutera och förklara hårets kondition och kvalitet tillsammans med kunden. Därvid skall också kundens önskemål och behov av hår och vård av hårbotten beaktas. De skall kunna välja och använda de preparat och tekniska hjälpmedel som behövs i behandlingarna. De studerande skall tillsammans med kunden kunna utvärdera slutresultatet.

Störningar i hår och hårbotten

De studerande skall kunna se skillnaden mellan en frisk och en sjuk hårbotten och kunna identifiera eventuella parasiter som kan förekomma i håret. De studerande skall, om så behövs, kunna hänvisa kunden till en expert för vård. De skall kunna identifiera de vanligaste förändringarna i hårbotten samt ge råd om olika behandlingsmöjligheter. De skall kunna fastställa hårets och hårbottens kondition före kemiska behandlingar. De studerande skall vid konstaterandet av eventuella problem kunna fungera finkänsligt enligt principen om god kundservice.

Produkter för vård av hår och hårbotten

De studerande skall kunna använda aktuella branschprodukter för hårtvätt och -behandling. De skall kunna tillämpa bruksanvisningarna utgående från den enskilda kundens behov samt motivera sitt val av produkter utgående från produkternas kemiska sammansättning och deras verkan. De skall på basen av kundanalysen kunna välja och motivera valet av behandlingssätt och produkter samt utvärdera resultatet av behandlingen.

De studerande skall med beaktande av arbetarskyddet kunna välja och använda apparater, avsedda för kosmetisk vård av hår och hårbotten. De skall utföra och förklara betydelsen av hårbottenmassage.

De skall kunna lösa olika problem och vid behov skaffa tilläggsinformation. De skall i sitt arbete iaktta ergonomiska, miljömässiga och ekonomiska krav som anknyter till yrket.

Produktförsäljning

De studerande skall för kunden kunna planera hårvårdsprogram, vägleda kunden i användningen av olika hårvårdsprodukter samt sälja de produkter som behövs för hemvård.

Hygien

De studerande skall förstå betydelsen av att rengöra och desinficera de arbetsredskap som används i kundarbetet. De skall kunna rengöra apparater och arbetsutrymmen och själv iaktta en god hygien för att förebygga smittorisker. De studerande skall kunna följa den lagstiftning och de bestämmelser som finns beträffande hygien inom frisörbranschen.

Kundbetjäning

De studerande skall kunna uttrycka sig sakligt och tydligt, uppträda sympatiskt, visa servicekänsla samt vara kundcenterade. De skall på ett empatiskt sätt kunna lyssna på kunden och diskutera för att utgående från kundens behov kunna skapa sig en bild av behandlingen och dess resultat. De studerande skall kunna tolka de önskemål och behov som finns i anslutning till vården av kundens hår och hårbotten och i sitt arbete fungera därefter. De skall kunna välja lämpliga produkter, utföra behandlingen och sälja produkter åt kunden för hemvård. De studerande skall vägleda kunden i hur vården av håret skall skötas hemma.

De studerande skall vara medvetna om hur deras uppträdande påverkar kunden och förstå sin egen och arbetsmiljöns roll för att behandlingen skall upplevas som trivsamt och avslappnande. De skall i sitt arbete och bland arbetskamraterna kunna ge och ta emot respons och vara beredda att arbeta för att utveckla trivselt på arbetsplatsen.

De studerande skall vara medvetna om att servicekvalitet, tidsdisposition och kundupplevelser är faktorer som påverkar företagets konkurrenskraft och därmed den egna sysselsättningen.

Bedömning

Berömliga (5)

De studerande skall

- kunna definiera hårets uppbyggnad, tillväxt och livslängd och olika hårvårdsproblem samt de faktorer som inverkar på hårets kvalitet
- förstå sambandet mellan kost och hår- och hårbottenproblem
- självständigt kunna inhämta kunskaper i facktidsskrifter och böcker IT och hos leverantörer
- kunna identifiera hårets och hårbottens kondition och kvalitet samt de förändringar i hårbotten som kräver specialistvård
- med stöd av bruksanvisningar och erfarenhet självständigt kunna välja hårvårdsprodukter samt informera kunden om viktiga produktsubstanser och deras inverkan på håret och på huden
- förstå betydelsen av att kunna massera hårbotten på ett riktigt sätt och använda gängse apparatur
- kunna ge kunden råd i användningen av anpassade hårvårdsprodukter samt sälja de produkter som behövs för individuell hemvård
- förstå betydelsen av att kunna arbeta ergonomiskt riktigt och utgående från gällande arbetarskyddsbestämmelser
- kunna arbeta hygieniskt för att undvika spridning av smitta

- i hela sin yrkesutövning visa mycket god kundbetjäning i arbetet.

Goda (3)

De studerande skall

- kunna, till största delen, definiera hårets uppbyggnad, tillväxt och livslängd och de vanligast förekommande hårvårdsproblemen samt de faktorer som inverkar på hårets kvalitet
- se sambandet mellan kostens betydelse för hår- och hårbottenproblem
- kunna inhämta kunskaper i facktidskrifter, böcker, IT och hos leverantörer
- kunna identifiera hårets och hårbottens kondition samt med visst stöd se vilka förändringar i hårbotten som kräver specialistvård
- med stöd av bruksanvisningar kunna välja hårvårdsprodukter samt informera kunden om de viktigaste produktsubstanserna och deras inverkan på hår och hud
- kunna utföra massage av hårbotten på ett för kunden behagligt sätt samt kunna använda gängse apparatur
- kunna ge kunden viss rådgivning i användningen av sina hårvårdsprodukter samt sälja de produkter som behövs för hemvård
- kunna arbeta ergonomiskt riktigt och utgående från gällande arbetarskyddsbestämmelser
- kunna arbeta hygieniskt för att undvika spridning av smitta
- visa mycket god kundbetjäning i arbetet.

Nöjaktiga (1)

De studerande skall

- känna till hårets uppbyggnad, tillväxt och livslängd samt olika hårvårdsproblem som inverkar på hårets kvalitet
- ha förståelse för konstens betydelse i samband med olika hår- och hårbottenproblem
- med viss hjälp kunna inhämta kunskaper i facktidskrifter och böcker, IT och leverantörer
- känna till de vanligaste förändringarna i hårbotten som kräver specialvård
- med viss handledning kunna följa bruksanvisningar för att välja hårvårdsprodukter samt informera kunden om de viktigaste produktsubstanserna och deras inverkan på hår och hud
- kunna massera hårbotten på ett bra sätt samt använda gängse apparatur
- med stöd av bruksanvisningar kunna ge kunden enkla råd i användningen av hårvårdsprodukter samt kunna sälja de produkter som behövs för hemvård
- sträva till att arbeta ergonomiskt riktigt och utgående från gällande arbetarskyddsbestämmelser
- kunna arbeta hygieniskt för att undvika spridning av smitta
- visa god kundbetjäning i arbetet.

Ämne:	Yrkesämne
Studiehelhet:	2. Skulptering och design
Omfattning:	32 sv

Mål och centralt innehåll, berömlig nivå

Planering av individuell stil

De studerande skall i sin planering av skulptering och frisyrutformning kunna utläsa kundens behov och önskemål. De studerande skall också ta i beaktande kundens personlighet och individuella egenskaper och i sin planering utgå från grundprinciperna för skulptering och design. De studerande skall kunna planera kreativa stilhelheter som framhäver kundens personlighet. I dessa kombineras skulptering och frisyrformning som ytterligare kan förstärkas genom permanent- och färgbehandlingar.

De studerande skall i sin planering genom illustrationer (yrkesritning) kunna åskådliggöra arbetets olika skeden samt utvärdera den egna planeringen. De skall självständigt kunna använda olika informationskällor för att utveckla sina färdigheter i planering och formning.

Stil och form

De studerande skall kunna tillämpa egna idéer på olika stiltrender som gäller för hår och skägg. De studerande skall i sin planering kunna uttrycka det karaktäristiska för olika stilperioder samt följa med, ta till sig och kundanpassa det aktuella modet. De skall kunna be om och ta till sig råd och handledning med tanke på den egna personliga och yrkesmässiga utvecklingen.

Skulptering

De studerande skall kunna forma hår och skägg genom klippning. De studerande skall beakta hårets och skäggets egenskaper vid val av tekniker, metoder och redskap. De studerande skall likaså ta fasta på helhetsintrycket vid klippning och frisering. De skall i planeringen kunna beakta faktorer som bidrar till kundens stil samt åskådliggöra sin idéplan genom skisser och ritningar. De skall kunna klippa hår utgående från grundformerna: hel form, gradering, lika längder och ökande längder samt olika kombinationer av dessa. De skall tredimensionellt förstå vilken inverkan projekteringsvinkeln, skiftningen av passéer och fingrarnas position har på resultatet av klippningen. De studerande skall vid behov kunna effilera håret enligt olika metoder.

De studerande skall kunna arbeta omsorgsfullt och noggrant samt följa en genomtänkt tidsdisponering. De skall arbeta hygieniskt och ergonomiskt riktigt samt kunna motivera sina lösningsmodeller och sin metodik.

De studerande skall beträffande såväl manliga som kvinnliga kunder kunna analysera hår och hårbotten samt planera, skissera, utföra grundarbete, kamma ut och färdigställa frisyrer för olika tillfällen.

Design

De studerande skall genom analys kunna analysera av vilka olika delar en frisyr består för att på ett tekniskt riktigt sätt, med hjälp av olika designmetoder, kunna forma frisyrer av olika svårighetsgrad. De skall kunna tillämpa sina kunskaper om hårets olika egenskaper, klippningsstrukturer och stylingprodukter. De studerande skall behärska branschens fackterminologi. De studerande skall för kunden kunna

förklara stylingprodukternas verksamma ämnen och kemiska egenskaper, hur produkterna anpassas, hur de används samt deras effekter. De skall kunna använda olika redskap och apparater i sitt arbete.

De skall kunna motivera sitt val av produkter utgående från verksamma ämnen och användningsmöjligheter samt kunna föreslå produkter lämpade för användning hemma. De studerande skall kunna arbeta noggrant, hygieniskt och omsorgsfullt med iakttagande av en ekonomisk tidsdisponering. De studerande skall kunna arbeta utgående från ergonomiskt riktiga grundprinciper och kunna motivera sina lösningsmodeller och arbetsmetoder.

De studerande skall i olika servicesituationer vid klippning och kamning kunna uttrycka sig klart och sakligt. I servicesituationer och som medlemmar av en arbetsgemenskap skall de kunna uppträda föredömligt och fungera serviceinriktat, kundcentrerat och jämlikt. De skall kunna lyssna på kunderna och diskutera med dem kring deras behov och önskemål för att kunna bilda sig en enhetlig uppfattning om klippningen och kamningen.

De skall kunna sätta mål för den yrkesmässiga utvecklingen och ta ansvar för den egna inläringen.

Kundbetjäning

De studerande skall kunna uttrycka sig klart och sakligt, uppträda korrekt och vara serviceinriktade och kundcentrerade samt behandla kunder jämlikt i olika servicesituationer. De skall lyssna empatiskt på sina kunder och kunna diskutera deras behov för att skapa en samständig bild av permanent- och färgresultatet. De skall i kundbetjäningen och i umgänget med arbetskamrater kunna ge och ta emot feedback och vara villiga att bidra till en god arbetsmiljö. De skall dokumentera de kemiska behandlingarna. De studerande skall vara förtrogna med fackterminologi rörande permanent- och färgbehandlingar och i sitt arbete kunna använda anknytande terminologi.

Bedömning

Berömliga (5)

De studerande skall

- självständigt kunna beakta olika ansikts- och kroppsformer samt de faktorer som påverkar kundens personliga stil
- aktivt söka handledning för den egna yrkesmässiga utvecklingen via lärare, böcker, facktidskrifter och nätverk
- kunna åskådliggöra slutresultatet av sin planering och självständigt utvärdera sin planering
- kunna använda verktyg och produkter anpassade för varierande klipp- och friseringstekniker
- självständigt kunna planera och utföra olika klippningar utgående från grundformerna
- självständigt kunna inskissera och forma frisyreer enligt basteknikerna
- kunna arbeta inom de tidsgränser som förutsätts inom salongsarbetet
- kunna arbeta hygieniskt och ergonomiskt samt kunna följa anvisningar kring arbetarskyddet
- kunna arbeta enligt en mycket god kundbetjäningssed

Goda (4)

De studerande skall

- på ett tillfredsställande sätt kunna beakta olika ansikts- och kroppsformer samt de faktorer som påverkar kundens personliga stil och dessutom kunna motivera sina val
- kunna skaffa handledning och stöd från den egna yrkesmässiga utvecklingen via lärare, böcker, facktidskrifter och nätverk
- kunna åskådliggöra slutresultatet av sin planering samt utvärdera den egna planeringen
- kunna använda rätt redskap och produkter för klippning och frisering
- kunna planera och utföra olika klippningar utgående från grundformerna
- kunna inskissera och forma frisyrier som baserar sig på basteknikerna inte nämnvärt överskrida de tidsramar som förutsätts inom salongsarbetet
- kunna arbeta hygieniskt och ergonomiskt samt kunna följa anvisningar kring arbetarskyddet
- arbeta enligt en mycket god kundbetjäningssed

Nöjaktiga (1)

Den studerande skall

- känna till hur olika ansikts- huvud- och kroppsformer påverkar valet av frisyr och kundens personliga stil
- vara öppna för handledning som befrämjar den egna yrkesmässiga utvecklingen kunna åskådliggöra slutresultatet av sin planering
- kunna använda behövliga redskap och produkter för klippning och frisering
- kunna planera och utföra enkla klippmodeller utgående från grundformerna med viss handledning kunna inskissera och forma frisyrier som baserar sig på basteknikerna
- sträva efter att arbeta inom de tidsramar som förutsätts inom salongsarbetet
- kunna arbeta hygieniskt och ergonomiskt samt kunna följa anvisningar kring arbetarskyddet
- sträva efter att arbeta enligt en god kundbetjäningssed.

Ämne:	Yrkesämne
Studiehelhet:	3. Permanent- och färgbehandlingar
Omfattning:	20 sv

Mål och centralt innehåll, berömlig nivå

Permanent

De studerande skall kunna utföra permanent, antingen genom att locka håret eller göra det rakt. För att uppnå ett bra resultat bör de studerande göra en analys av hår och hårbotten och sätta den i relation till kundens önskemål om frisyr och textur. De skall kunna använda de vanligaste kemiska preparaten, arbetsredskapen och teknikerna, som hör samman med en permanent. Vid utförandet av en permanent skall de kunna beakta egenskaperna hos olika hår och tidigare behandlingar. De skall kunna välja rätt storlek på permanentopolarna eller kunna välja annat lämpligt redskap för att uppnå önskad grad av lockighet. De studerande skall kunna välja och motivera valet av kemisk produkt i förhållande till den aktuella uppgiften.

De studerande skall kunna ange verkningstiderna för de kosmetiska preparaten. De skall i sitt arbete, med tanke på lönsamhet och egen hälsa, korrekt kunna följa arbetsanvisningarna och välja riktiga arbetsställningar. I sitt arbete med kemiska produkter skall de studerande följa arbetarskyddsinstruktionerna och använda skyddsutrustning. De studerande skall kunna arbeta hygieniskt och med god tidsdisposition. De skall kunna utvärdera det egna arbetet och resultatet av permanenten. De skall kunna föreslå lämpliga vårdbehandlingar för hemmabruk efter permanentbehandlingen samt kunna motivera sina förslag. De skall kunna sätta mål för den egna yrkesmässiga utvecklingen och också ta ansvar för den. De studerande skall kunna lösa problem som uppstår samt vid behov skaffa tilläggsinformation, handledning och stöd.

Färglära

De studerande skall kunna tillämpa färglärans allmänna grundprinciper för att rätt kunna blanda olika färger vid blekning och färgning av hår. De skall vid planeringen kunna anpassa valet av färg till kundens hudfärg, ögonfärg och hårets egen färg. De studerande skall kunna framhäva kundens personlighet vid valet av färger. De skall kunna åskådliggöra sin planering.

Färgning

De studerande skall kunna färga hår genom toning, lättfärgning eller permanentfärgning och med användning av en eller flera färger. De skall i planeringen kunna beakta den inverkan hårets utgångskondition och egenskaper har på färgningsresultatet. De skall kunna välja passande färgprodukter utgående från önskat resultat och hårets kondition, kundens grundfärg och önskemål. De skall kunna redogöra för hur de kemiska reaktionerna påverkar håret vid färgning och blekning och dessutom beakta kundens benägenhet för allergi.

De studerande skall kunna välja lämpliga preparat, redskap och metoder för toning, lättfärgning och permanentfärgning. De skall kunna motivera sitt val av produkter utgående från produkternas verksamma kemiska ämnen och hårets kvalitet.

De skall, för att uppnå ett gott resultat, kunna vidta de förbehandlingar eller speciella åtgärder som krävs utgående från hårets kondition. De studerande skall kunna applicera färgen på sådant sätt att önskat slutresultat uppnås. De skall kunna

ange verkningstiderna för de mest använda färgningsprodukterna och utföra efterbehandlingar. De studerande skall kunna utföra färgning och formning av ögonbryn och -fransar. De skall kunna arbeta enligt gällande arbetarskyddsbestämmelser, ekonomiskt, hygieniskt och med god tidsdisponering.

De skall kunna motivera och föreslå sådana vård- och stylingprodukter som är lämpliga efter färgningen. De skall kunna skaffa kunskaper från olika källor, även med hjälp av informationsteknik. De studerande skall kunna utvärdera det egna arbetet.

De skall kunna be om och använda feedback för den egna personliga och yrkesmässiga utvecklingen.

Blekning och färgborttagning

De studerande skall kunna bleka håret och ta bort såväl hårets egen färg som konstgjord färg och göra slingor med många olika tekniker.

De skall även kunna välja lämpliga kosmetiska bleknings- och färgborttagningsmedel och motivera valet utgående från deras kemiska sammansättning. De skall kunna motivera hur valet av arbetsredskap och teknik inverkar på slutresultatet samt utföra nödvändig tilläggsbehandling. De skall i planeringen kunna beakta hårets egenskaper och tidigare gjorda behandlingars inverkan på blekning och färgborttagning samt iaktta kundens önskemål och redogöra för processen. De skall kunna föreslå lämpliga vård- och stylingprodukter för hemmabruk.

Kundbetjäning

De studerande skall kunna uttrycka sig klart och sakligt, uppträda korrekt och vara serviceinriktade och kundcentrerade samt behandla kunder jämlikt i olika servicesituationer. De skall lyssna empatiskt på sina kunder och kunna diskutera deras behov för att skapa en samständig bild av permanent- och färgresultatet. De skall i kundbetjäningen och i umgänget med arbetskamrater kunna ge och ta emot feedback och vara villiga att bidra till en god arbetsmiljö. De skall dokumentera de kemiska behandlingarna. De studerande skall vara förtrogna med fackterminologi rörande permanent- och färgbehandlingar och i sitt arbete kunna använda anknyttande terminologi.

Bedömning

Berömliga (5)

De studerande skall:

- självständigt kunna välja permanentpreparat och tillhörande eventuella för- och efterbehandlingsmedel samt förstå betydelsen av att skydda kunden, sig själva och omgivningen vid kemiska behandlingar
- aktivt söka handledning för den egna yrkesmässiga utvecklingen via lärare, böcker, facktidsskrifter och nätverk
- kunna åskådliggöra slutresultatet av sin planering och självständigt utvärdera sin planering
- självständigt kunna rulla permanent omsorgsfullt och på en godtagbar tid, med beaktande av alla tillhörande delmoment.
- självständigt kunna välja rätt preparat vid toning, lätt- och permanentfärgning utgående från kundanalysen
- självständigt utföra färgningsprocessen på ett för håret och huden skonsamt sätt
- självständigt göra slingor med slingmössa, folie och kamteknik med både färg och blekningsmedel

- kunna utföra färgborttagning och blekning separat eller i samband med annan färgning
- kunna utföra formning och färgning av ögonfransar och ögonbryn
- självständigt kunna välja hårvårdsprodukter efter permanent och färgbehandlingar samt kunna vägleda kunden i hårvård hemma
- kunna hålla de arbetstidsgränser som förutsätts i en salong utan nämnvärda överskridningar
- kunna arbeta noggrant och på ett ergonomiskt riktigt arbetssätt och följa anvisningarna för arbetarskydd
- kunna arbeta med mycket god kundservice som vägledande tema

Goda (3)

De studerande skall:

- kunna välja permanentpreparat och tillhörande eventuella för- och efterbehandlingsmedel samt förstå betydelsen av att skydda kunden, sig själva och omgivningen vid kemiska behandlingar
- aktivt söka handledning för den egna yrkesmässiga utvecklingen via lärare, böcker, facktidskrifter och nätverk
- kunna åskådliggöra slutresultatet av sin planering och självständigt utvärdera sin planering
- kunna rulla permanent omsorgsfullt och på en godtagbar tid samt beakta alla tillhörande delmoment
- kunna välja rätt preparat vid toning, lätt- och permanentfärgning utgående från kundanalysen
- kunna genomföra färgningsprocessen på ett för hår och hud skonsamt sätt
- kunna göra slingor med slingmössa, folie och kamteknik med både färger och blekningsmedel
- kunna, med viss handledning utföra färgborttagning och blekning separat eller i samband med annan färgning
- kunna utföra formning och färgning av ögonfransar och ögonbryn
- kunna välja de vanligaste hårvårdsprodukterna efter permanent och färgbehandlingar samt kunna vägleda kunden i hårvård hemma
- sträva till att hålla de arbetstidsgränser i en salong utan nämnvärda överskridningar
- kunna arbeta noggrant och utgående från ett ergonomiskt riktigt arbetssätt samt följa anvisningarna för arbetarskyddet
- kunna arbeta med god kundservice som vägledande tema

Nöjaktiga (1)

De studerande skall

- använda rätt permanentpreparat och tillhörande eventuella för- och efterbehandlingspreparat samt förstå betydelsen av att skydda kunden, sig själv och omgivningen vid kemiska behandlingar
- aktivt söka handledning för den egna yrkesmässiga utvecklingen via lärare, böcker, facktidskrifter och nätverk
- kunna åskådliggöra slutresultatet av sin planering och självständigt utvärdera densamma
- kunna rulla en permanent inom rimlig tid och med viss hjälp beakta alla tillhörande delmoment
- med viss handledning kunna välja rätt toning, lätt och permanentfärgning utgående från kundanalysen
- med viss hjälp kunna genomföra färgningsprocessen på ett för hår och hud skonsamt sätt

- med viss hjälp kunna göra slingor med slingmössa, folie och kamteknik både med färger och blekningsmedel
- med hjälp kunna utföra färgborttagning och blekning separat eller i samband med annan färgning
- kunna utföra formning och färgning av ögonfransar och ögonbryn
- med viss hjälp kunna välja de vanligaste hårvårdsprodukterna efter permanent och färgbehandlingar samt kunna vägleda kunden i hårvård hemma
- sträva till att nå de arbetstidsgränser som förutsätts i en salong utan nämnvärda överskridningar
- kunna arbeta noggrant och utgående från ett ergonomiskt riktigt arbetssätt samt följa anvisningarna för arbetarskyddet
- arbeta med god kundservice som vägledande tema.

Ämne: Yrkesämne
Studiehelhet: 4. Service och företagsverksamhet
Omfattning: 10 sv (2 sv företagsverksamhet + 8 sv service och kundsamarbete)

Mål och centralt innehåll, berömlig nivå

Företagsverksamhet, service och kundsamarbete

De studerande skall arbeta med kundbetjäning i ett arbetslag där ålder och personlighet varierar. De skall utveckla en positiv självkänsla och människosyn för att kunna prestera en kundanpassad service. De studerande skall bry sig om andra, både unga och äldre samt visa tolerans och respekt. De skall kunna vägleda och ge råd beträffande önskemål som anknyter till kundens utseende och välbefinnande. De studerande skall också kunna beakta miljö- och trivselfaktorer i sitt arbete. De skall kunna bygga upp nya och upprätthålla redan existerande kundrelationer. De studerande skall utveckla ett positivt och kreativt synsätt när det gäller att samarbeta med andra.

Försäljning av tjänster och produkter

De studerande skall med hjälp av sin människokänedom kunna utreda de behov och förväntningar som kunder har beträffande de tjänster och artiklar som saluförs samt bistå med individuell rådgivning och behandling. De skall kunna presentera de tjänster och produkter som erbjuds, deras egenskaper och kvalitet och använda denna kunskap som försäljningsargument. De skall kunna uppträda vänligt och säljande i telefon. De studerande skall kunna skaffa fram information och även kunna vara kritiska till marknadsföringsargument. De skall vara sakliga och övertygande i försäljningssituationen och kunna stöda kunden inför köpbeslut. De studerande skall kunna fungera ansvarsfullt inom ramarna för gällande konsumentskydd både som säljare och användare. De skall kunna ta betalt för sålda tjänster och produkter samt använda kassaapparat. De studerande skall kunna fungera kundcentrerat med långsiktiga kundrelationer som målsättning. De studerande skall som försäljare verka för en hållbar utveckling.

Marknadsföring

De studerande skall kunna marknadsföra både det egna arbetet och företagets tjänster samt de varor och apparater som företaget säljer. De skall förstå betydelsen av ett estetiskt tänkande vid utformning av företagets reklam. De studerande skall kunna planera marknadsföringsåtgärder med beaktande av olika säsongvariationer som finns inom frisörbranschen. De studerande skall kunna skaffa sig marknadsinformation och i marknadsföringsarbetet kunna formulera ett enkelt och klart budskap som beaktar olika målgrupper.

Grundande av företag

De studerande skall känna till de alternativ som finns för att grunda ett eget företag samt vara medvetna om innebörden av att bli egen företagare. De skall känna till betydelsen av en god affärsidé och möjligheterna att förverkliga den.. De skall kunna jämföra finansieringsmöjligheter, personligt ansvar och beskattningsfrågor vad gäller olika företagsformer. Vid grundandet av ett företag skall de studerande kunna ta kontakt med olika myndigheter (skattebyrå,

bokföringsbyrå, näringsombudsman, hälsovårdsmyndigheter, försäkringsbolag, arbetarskyddsmyndigheter).

De skall kunna göra upp de dokument som behövs vid grundandet av ett företag.

De studerande skall vara medvetna om de faktorer som inverkar på prissättningen av tjänster och produkter samt förstå den kostnad som den egna lönen medför för företaget.

De studerande skall kunna göra upp de kalkyler som hänför sig till grundandet av ett företag (anläggningskostnader, budget, löner, mervärdesskatt). De studerande skall kunna prissätta tjänster och varor utgående från kravet på lönsamhet och förstå rabatters inverkan på lönsamheten.

Bedömning

Följande bedömningskriterier gäller den del av kursen som kan hänvisas till service och kundsamarbete:

Berömliga (5)

Den studerande skall

- följa gällande arbetstider, givna direktiv och föreskrifter
- visa en positiv självkänsla och människokänedom
- betjäna kunden sakligt och personligt, visa respekt, tolerans och ha förståelse för olika kulturella och personliga särdrag
- ge individuell och objektiv information om de tjänster och produkter som saluförs samt informera kunden om lämpliga tillägsbehandlingar
- självständigt ta betalt och sköta salongens kassafunktioner.

Goda (3)

De studerande skall

- följa gällande arbetstider, givna direktiv och föreskrifter
- utveckla en positiv självkänsla och människosyn
- betjäna kunden sakligt samt visa tolerans, respekt och förståelse för olika kulturella och personliga särdrag
- ge information om tjänster och produkter som saluförs och förhålla sig objektivt till dessa
- kunna uppträda representativt i telefon
- kunna ta betalt och använda kassaapparat.

Nöjaktiga (1)

De studerande skall

- följa gällande arbetstider, givna direktiv och föreskrifter
- sträva till att utveckla en positiv självkänsla och att öka sin människokänedom
- betjäna kunden sakligt och visa respekt för olika kulturella och personliga särdrag
- förstå betydelsen av att ge information om de tjänster och produkter som saluförs och kunna förhålla sig objektivt till dessa
- förstå betydelsen av att kunna uppträda representativt i telefon
- kunna ta betalt och använda kassaapparat.

Följande punkter ingår inom den del av kursen som kan hänvisas till företagsetablering:

- Förstå innebörden av en god affärsidé
- Förstå skillnaden mellan olika företagsformer
- Känna till vilka myndigheter som bör kontaktas samt vilka dokument som behövs vid grundandet av företag
- Kunna beräkna kostnaderna för en företagsetablering
- Kunna inhämta och vidta enklare marknadsföringsåtgärder
- Kunna räkna ut den totala kostnad som den egna lönen medför för företaget
- Kunna inse för- och nackdelar med en egen rörelse

Bedömning gällande företagsverksamhetsdelen av studiehelheten:**För att ge vitsordet Berömliga (5) i denna del förutsätts att:**

- den studerande bör känna till vad som krävs för att etablera ett eget företag.

För vitsordet Goda (3) förutsätts att:

- den studerande förstår innebörden av att etablera ett eget företag, även om viss handledning kan vara befogad.

För vitsordet Nöjaktiga (1) förutsätts att:

- den studerande med hjälp av modeller och handledning förstår vad som krävs för att etablera ett företag.

Ämne:	Yrkesämne
Studiehelhet:	5. Stil och form
Omfattning:	8 sv

Mål och centralt innehåll, berömlig nivå

Stil och form

De studerande skall som grund för planeringsarbetet kunna tolka de olika behov och önskemål som kunden har i samband med formning av håret. De skall vid planeringen beakta kundens önskemål och ta hänsyn till ålder och stil. De skall även se till kundens individuella egenskaper, kulturella tillhörighet samt det nationella och internationella modet. De studerande skall vid planeringen av frisyrer kunna beakta ansiktets form och kroppens proportioner, hudens och hårets färg samt kunna göra en motiverad, skriftlig plan över stilhelheten. De skall kreativt kunna planera personliga och moderna stilhelheter. De studerande skall kunna tillämpa rådande etikettsregler för både frisyr och klädstil.

Vardag- och festmake-up

De studerande skall känna till reglerna för grundrengöring av ansiktet samt modern vardags- och festmake-up, t.ex. för bröllopsfotografering. De skall veta hur man kan framhäva eller dölja speciella drag hos kunden.

Formning av helheter

De studerande skall kunna klippa, frisera, färga, permanenta och göra make-up utgående från olika stilhelheter. De skall känna till hur man vårdar, rengör och friserar en peruk. De skall kunna använda och fästa löshår och postischer samt göra fest- och temafrisyrer.

Kundbetjäning

De studerande skall kunna uttrycka sig klart och sakligt, uppträda väl och fungera serviceinriktat, kundcentrerat och behandla kunderna jämlikt. De skall på ett empatiskt sätt kunna lyssna på kunden och hans/hennes behov för att tillsammans skapa en bild av slutresultatet. De studerande skall kunna ge en högklassig kundbetjäning under arbetet med formningshelheter. De skall kunna anpassa vård- och stylingprodukter individuellt för varje kund både i salong och för behandling hemma. De skall kunna planera sitt arbete så att det framskrider som en löpande helhet. De studerande skall sakligt kunna ta emot feedback från både kunder och arbetskamrater för att själv kunna utveckla sin yrkeskunskap. De skall kunna arbeta hygieniskt, miljömässigt och ekonomiskt.

Bedömning

Berömliga (5)

Den studerande skall

- kunna tolka kundens behov och stil samt beakta kulturell tillhörighet och rådande mode
- självständigt kunna göra en skriftlig arbetsplanering för utförande av färg- och formningshelheter för olika bruk och teman
- kunna vårda, frisera och fästa löshår och postischer
- veta hur man med makeup kan framhäva eller dölja speciella drag hos kunden
- betjäna kunden individuellt och utgående från en mycket god kundservice

Goda (3)

Den studerande skall

- kunna förstå kundens önskemål och beakta kulturell tillhörighet och rådande mode
- kunna göra färg- och formningshelheter för olika bruk och teman med tillhörande skriftlig enhetsplanering
- kunna vårda och fästa löshår och postischer
- känna till arbetsgången för att göra en bas make-up och hur man framhäver och döljer speciella drag hos kunden
- betjäna kunden individuellt och utgående från god kundservice.

Nöjaktiga (1)

De studerande skall

- sträva till att kunna tolka kundens önskemål
- kunna göra enkla färg- och formningshelheter för olika bruk med olika teman tillhörande skriftlig arbetsplanering
- kunna fästa löshår och postischer
- känna till arbetsgången för att göra en bas make-up
- betjäna kunden utgående från god kundservice.

Ämne: Yrkesämne
Studiehelhet: 6. Barberararbete
Omfattning: 3 sv

Mål och centralt innehåll, berömlig nivå

Mode och tolkning av stilar

De studerande skall som grund för sitt planeringsarbete kunna tolka de olika behov och önskemål som kunden har angående formningen av hår och skägg. Vid planeringen skall de kunna ta i beaktande vilken åldersgrupp kunden tillhör, kundens kulturella bakgrund samt kundens stil och individuella egenskaper.

De studerande skall kunna definiera olika maskulina frisyrier, ansikts- och kroppsformer och kunna förstå färgens betydelse för slutresultatet. Som hjälp i planeringsarbetet skall de kunna använda olika informationskällor och de skall kreativt kunna utföra sin planering. De studerande skall utgående från aktuell "klädeetikett" kunna anpassa frisyren till de krav som etiketten ställer. De studerande skall kunna välja olika tekniker för att få önskvärd form och struktur i formningshelheten och beakta det nationella och det internationella modet.

Maskulin skulptering och design

De studerande skall kreativt kunna kombinera olika former för att åstadkomma passande formningshelheter samt kunna utföra snagg- och borsthårklippning och förstå varför och hur man använder olika effileringstekniker. De skall kunna forma skägg som en del av en formningshelhet samt föna maskulina frisyrier.

De studerande skall kunna arbeta hygieniskt, ergonomiskt riktigt och iaktta föreskrifterna för arbetarskydd.

Håravfall

De studerande skall för kunden kunna förklara vanliga orsaker till håravfall och de olika möjligheter till hjälp som finns. De skall kunna använda vårdprodukter mot håravfall och kunna motivera deras verkningsmöjligheter.

Kundbetjäning

De studerande skall kunna uttrycka sig klart och sakligt, uppträda och fungera serviceinriktat, finkänsligt och kundcentrerat samt behandla kunderna jämlikt. De studerande skall kunna planera formningshelheter för män och förstå skillnaden mellan maskulint och feminint. De skall kunna planera sitt arbete så att det framskrider som en fortlöpande helhet.

Vidare skall de kunna arbeta hygieniskt, miljöanpassat och ekonomiskt. De skall kunna diskutera angående kundens behov och önskemål för att kunna skapa sig en bild av slutresultatet. De skall kunna ge och ta emot feedback för att kunna utveckla den egna personligheten och yrkesskickligheten samt vara villiga att medverka till en positiv arbetsatmosfär.

De studerande skall i arbetsgemenskapen kunna använda de facktermer som används i barberararbetet och bör i servicesituationer kunna använda en vardagsterminologi. De skall kunna handleda kunder i hemvård av hår och hårbotten samt kunna sälja de produkter som behövs för ändamålet.

Bedömning

Berömliga (5)

Den studerande skall

- göra arbetsplaneringen utgående från kundens önskemål, hans förutsättningar och behov samt komma med egna förslag
- kunna använda de fyra skulpturstrukturerna samt snagg- och borsthårklippning
- förstå betydelsen av och kunna utföra olika effilerings tekniker
- kunna föna maskulina frisyren för olika bruk
- kunna skulptera skägg och mustasch samt anpassa dessa till frisyren på ett för kunden fördelaktigt sätt
- kunna följa de krav som ställs på hygien, ergonomi och arbetarskydd
- kunna utföra behandlingar och ge råd angående håravfall, skallighet och hårbottenproblem.

Goda (3)

Den studerande skall

- göra en arbetsplanering utgående från kundens önskemål, behov och förutsättningar och kunna föreslå lämpliga lösningar
- förutom att använda sig av de fyra skulpteringsstrukturerna även känna till snagg- och borsthårklippning
- kunna använda olika effilerings tekniker
- kunna föna maskulina frisyren
- kunna skulptera skägg och mustasch med tanke på helheten
- följa de krav som ställs på hygien, ergonomi och arbetarskydd
- kunna utföra behandlingar som motverkar håravfall och hårbottenproblem.

Nöjaktiga (1)

Den studerande skall

- göra arbetsplaneringen utgående från kundens önskemål och förutsättningar
- kunna använda sig av de fyra skulpteringsstrukturerna
- kunna använda grundläggande effilerings tekniker
- förstå skillnaden mellan att forma maskulina och feminina frisyren
- skulptera skägg och mustasch med tanke på helheten
- följa de krav som ställs på hygien, ergonomi och arbetarskydd
- känna till behandlingar som motverkar håravfall och hårbottenproblem.

Ämne:	Yrkesämne
Studiehelhet:	7. Aktuella yrkesämnena
Omfattning:	3-5 sv

Mål och centralt innehåll, berömlig nivå

Här kan de studerande vara med och utforma kursinnehållet utgående från intresse, nationella och internationella trender inom frisörbranschen och närliggande områden.

För att öka den allmänna kunskapen om människans hälsa och välmående kan en orientering inom alternativa vårdformer och olika behandlingar anordnas.

- massage
- friskvård
- alternativa behandlingsformer
- skönhetsvård
- manikyr
- kreativ utveckling

Bedömning

Berömliga (5)

Den studerande skall

- delta aktivt i planeringen av kursen
- aktivt söka mångsidig information om ämnet
- skriftligt redogöra för någon del av kursen och hålla en fri presentation för gruppen.

Goda (3)

Den studerande skall

- delta i planeringen
- aktivt söka information om ämnet
- skriftligt redogöra för någon del av kursen och hålla en presentation för gruppen.

Nöjaktiga (1)

Den studerande skall

- delta i planeringen
- söka information
- skriftligt rapportera för någon del av kursen och hålla presentation för gruppen.

Ämne:	Yrkesämne
Studiehelhet:	8. Praktiskt yrkesarbete
Omfattning:	3 sv

Mål och centralt innehåll, berömlig nivå

Praktiskt yrkesarbete innebär att de studerande får ökad färdighetsträning till frisör. Förutom de tekniska kunskaperna praktiseras andra på en salong förekommande arbetsuppgifter. Vidare har de studerande möjlighet att utveckla sin

- initiativförmåga
- helhetssyn
- träningsiver
- samarbetsförmåga

Bedömning

Berömliga (5)

Den studerande skall

- visa helhetssyn för salongens skötsel samt stor aktivitet gällande kundbetjäningen.

Goda (3)

Den studerande skall

- kunna hålla givna arbetstider, hålla salongen ren och snygg och iaktta gott samarbete samt utföra kundbetjäning på ett bra sätt.

Nöjaktiga (1)

Den studerande skall

- kunna hålla arbetstider, förstå vikten av att hålla salongen ren och snygg samt sträva till ett gott samarbete. den studerande skall utföra kundbetjäning på ett tillfredsställande sätt.

Ämne: Yrkesämne
Studiehelhet: 9. Design
Omfattning: 1-3 sv

Mål och centralt innehåll, berömlig nivå

Inom studiehelheten valbar design skall de studerande ges möjlighet att utveckla sina grundkunskaper i design av hår. Möjlighet ges för ett mer självständigt kreativt skapande av specialfrisyrer med fest-, brud- och temafrisyrer. Olika tekniker för att arbeta med löshår behandlas och här ges även tid för genomgång av regler inför gesäll- och mästarexamen och i mån av möjlighet och intresse även reglerna för tävlingsverksamhet.

Bedömning

Berömliga (5)

Den studerande

- utför olika friseringar självständigt och på ett kreativt sätt samt visar stort intresse för nya tekniker.

Goda (3)

Den studerande

- strävar till att klara allt svårare uppgifter genom ett aktivt arbetssätt och visar öppenhet för nya tekniker.

Nöjaktiga (1)

Den studerande

- bör utföra de uppgifter som åläggs på ett tillfredsställande sätt och genom det visa att träning ger färdighet.

Ämne: Yrkesämne
Studiehelhet: 10. Bild och form
Omfattning: 2 sv

Mål och centralt innehåll, berömlig nivå

Inom studiehelheten bild och form skall de studerande ges möjlighet att utveckla sitt kreativa skapande genom kännedom om olika konstformer och genom egen aktivitet.

Bedömning

Berömliga (5)

Den studerande

- deltar aktivt i kursen samt visar stort intresse för de olika konstformer som behandlas

Goda (3)

Den studerande

- deltar aktivt i kursen och visar intresse för olika konstformer

Nöjaktiga (1)

Den studerande

- deltar i kursen och utför givna uppgifter

VALBARA ÄMNEN

Målsättningen med de valbara ämnena är att de studerande skall erbjudas möjligheter att bredda sitt yrkeskunnande eller förbereda sig för fortsatta studier. De valbara ämnena kan variera mellan 10-20 % av studierna vilket innebär en variation mellan 12–24 sv.

I syfte att uppnå uppställda målsättningar har de valbara ämnena indelats i följande block:

- yrkesämnesblocket
- blocket för vidare studier
- språkblocket
- övriga valbara ämnen

7. Yrkesämnesblocket

Inom ramen för yrkesämnesblocket erbjuds de studerande att välja bland de studiehelheter som återstår bland studiehelheterna 6-10 i programstrukturen

8. Blocket för vidare studier

Inom ramen för blocket för vidare studier erbjuds de studerande hela blocket på 12 sv eller endast ämnena matematik och fysik på 6 sv.

Blocket för vidare studier innehåller:

• matematik	4 sv
• fysik	2 sv
• svenska	4 sv
• engelska	2 sv

Matematik

Studierna i valbar matematik bygger vidare på kunskaper som motsvarar den matematik som ingår i kärnämnen. Målet är att bredda och fördjupa de studerandes kunskaper inom olika matematiska områden. Inom den valbara matematiken fokuseras innehållet främst på funktioner, derivator, extremvärden och statistik. Målsättningen är också att den valbara matematiken skall fylla samma krav som matematik C i Sverige.

Fysik

Studier i valbar fysik bygger vidare på kunskaper som motsvarar den fysik som ingår i kärnämnen. Centralt tema är fysiken i samhället. Inom den valbara fysiken behandlas bl.a. energi, effekt, rörelsemängd samt optik.

Svenska

Studierna i valbar svenska bygger vidare på kunskaper som motsvarar den svenska som ingår i kärnämnen. Målsättningen är att de studerande skall kunna uttrycka sig ledigt inför publik samt inse betydelsen av språk och stil i olika situationer. De studerande skall kunna uttrycka sig språkligt korrekt och säkert i skrift samt ha goda kunskaper i argumentationsteknik och grammatik. De studerande skall också inneha

kunskaper i litteratur- och språkhistoria som motsvarar kraven för behörighet för högskolestudier i Sverige.

Engelska

Studierna i valbar engelska bygger vidare på kunskaper som motsvarar den engelska som ingår i kärnämnen. Målsättningen är att de studerande skall kunna använda engelska på ett smidigt sätt i olika situationer. De skall förstå autentiskt tal i skiftande sammanhang, kunna delta aktivt i diskussioner och nyanserat framföra och bemöta argument, kunna anpassa språket till kommunikationssituationen och vara medvetna om kulturella olikheter. De skall kunna läsa, skriftligt sammanfatta och kommentera olika slags texter (skönlitteratur, tidningar, facktexter med anknytning till yrkesområdet). De skall ha grundläggande orientering om litteratur, samhällsförhållanden, historia och kultur i de länder där engelska talas.

9. Språkblocket

Språkblocket erbjuds de studerande som vill läsa endast språken och inte välja hela blocket för vidare studier. Inom språkblocket kan de studerande välja bland följande språk:

- svenska 4 sv
- engelska 2 sv
- finska 5 sv
- tyska 5 sv

10. Övriga valbara ämnen

De studerande kan erbjudas att välja idrott och hälsa.

BEDÖMNING AV DE STUDERANDE

1. Syftet och målet med bedömningen

Utöver vad som bestäms i lagen om utbildning efter grundskolan, ÅFS 52/97, samt i av landskapsstyrelsen fastställda läroplansgrunder skall bedömningen förstärka utvecklingen av de studerandes självuppfattning och utveckling som yrkesmänniskor. Vid bedömningen av arbetspraktiken deltar också berörda handledare.

Bedömningen skall förutom att vägleda de studerande också ge information om deras kunskande till lärarna och arbetsgivarna samt utgöra underlag för ansökan till vidare studier.

2. Genomförande av bedömningen

Utöver vad som bestäms i läroplansgrunderna skall de studerande bedömas kvalitativt genom att deras kunskande jämförs med målen för respektive studiehelhet och med de bedömningskriterier som är relaterade till målen. Strävan att uppnå studiehelheternas mål skall stödjas genom bedömning av olika studieavsnitt.

Då en studiehelhet bedöms bör vitsordet baseras på den studerandes kunskande och kompetens i slutskedet. Bedömningsresultaten från olika studieavsnitt kan således inte mekaniskt räknas samman, delas eller betonas, utan den studerandes kunskande och kompetens skall bedömas utgående från fastställda mål för studiehelheten.

Bedömningen skall ske på ett allsidigt sätt och sättet att bedöma skall anpassas till angivna mål. Bedömningen skall ske utgående från relevanta studiemetoder och stöda inlärningen. Studerande skall ha möjlighet att visa sitt kunskande på olika sätt och ha rätt att bli bedömda på annat sätt än enbart genom skriftliga prov och genom skriftliga produkter. Studerande som har handikapp, såsom läs- och skrivsvårigheter eller andra svårigheter, har rätt att på ett för dem rättvist sätt bli bedömda med alternativa bedömningsmetoder.

Alla studerande skall, innan studierna inleds, informeras om bedömningsprinciperna och deras tillämpning, bl.a. om syften och mål, om vitsordsskalan och kravnivåerna, om möjligheterna till omtagning och de villkor som måste uppfyllas för att kunna avancera i studierna, om bedömningen av arbetspraktiken, om korrigerings av bedömningen, och om bedömningen av tillgodoräknade studier samt om dokumenteringen av vitsord och om innehållet i studiekort och avgångsbetyg.

3. Vitsordsgivning

Vitsord skall ges för samtliga yrkesinriktade studiehelheter i läroplanen. Om studier i allmänna ämnen (matematik, svenska m.m.) har bedrivits utöver de som ingår i kärnämnen kan de tas med i bedömningen av kärnämnen. Mängden kärnämnen överstiger då 25 studieveckor.

För kärnämnen ges separata vitsord. Om ett kärnämne ingår i en yrkesinriktad studiehelhet skall ämnet bedömas skilt från studiehelheten. I den studerandes studiekort skall kärnämnen specificeras med tanke på tillgodoräknande för fortsatta studier.

En del av en studiehelhet bör kunna godkännas som genomförd eller räknas till godo också utan vitsord. Då måste man försäkra sig om att de studerande kan ges ett vitsord för ifrågavarande studiehelhet i avgångsbetyget.

För examensarbetet ges skilt vitsord som antecknas på avgångsbetyget.

Det kunnande som påvisats under arbetspraktiken skall bedömas såsom en del av de yrkesinriktade studiehelheter där arbetspraktiken ingår. På avgångsbetyget antecknas endast omfattningen av arbetspraktiken.

Arbetspraktiken inom de studieförberedande utbildningarna med yrkesprofil bedöms med vitsordet godkänd eller icke godkänd.

4. Förnyande av studieprestationer

Beträffande möjligheterna att ta om studieprestationer och höja vitsord gäller vad som sägs i läroplansgrunderna.

5. Rättelse av bedömning

Beträffande rättelse av bedömning gäller vad som sägs i lagen om utbildning efter grundskolan, ÅFS 52/97.

6. Föremål och kriterier för bedömningen

Föremålen och kriterierna för bedömningen skall härledas från de mål som anges i läroplanen. Föremålen för bedömningen är de gemensamma betoningarna och den för alla branscher gemensamma baskompetensen, behärskandet av arbetsmetoder, redskap, material och arbetsprocesser samt arbets säkerheten och den kunskap som ligger till grund för arbetet.

I det följande definieras kunnande på nivåerna nöjaktiga, goda och berömliga och på basen av dem fastställer skolan bedömningskriterierna för studiehelheterna.

Nöjaktiga:

De studerande skall kunna arbeta inom det yrkesområde som motsvarar examen och sköta uppgifter som motsvarar examen, oavsett smärre brister i färdigheter och kunskaper. De studerande skall kunna använda de vanligaste arbetsmetoderna, arbetsredskapen och materialen och behärska de grundläggande arbetsuppgifterna inom respektive bransch.

De studerande skall kunna fungera i miljöer och situationer som de är bekanta med. De skall kunna tillämpa inhämtade färdigheter och för arbetet relevanta kunskaper i inövade, ofta återkommande situationer. De skall under handledning kunna söka fram fakta som gäller arbetet och kunna återge dessa muntligt eller skriftligt. De skall kunna utföra de uppgifter som de har tilldelats och bedöma sig själva och sitt arbete. De studerande skall iaktta arbetstider och säkerhetsföreskrifter liksom andra anvisningar och överenskommelser samt rådgöra om avsteg från dessa.

Goda:

De studerande skall kunna använda för respektive bransch aktuella arbetsmetoder, arbetsredskap och material. De studerande skall klara sig i olika arbetssituationer och kunna tillämpa sina färdigheter och för arbetet relevanta kunskaper.

De skall kunna klassificera, jämföra och organisera inhämtat kunnande och omsätta detta i praktiken. De skall kunna se sitt arbete som en helhet och också beakta arbetsplatsens speciella behov. De skall kunna tillämpa gällande regler och anvisningar i olika situationer och iaktta föreskrifterna om säkerhet i arbetet. De skall självständigt kunna utföra arbetsuppgifter som de tilldelats och kunna utvärdera sig själva och sitt arbete mångsidigt. De studerande skall kunna bedöma information med tanke på riktighet och tillförlitlighet.

Berömliga:

De studerande skall kunna välja de för sitt arbete bäst lämpade arbetsmetoderna, arbetsredskapen och materialen.

De skall kunna utvärdera och vidareutveckla sin arbetsteknik. De skall agera aktivt och konstruktivt i olika situationer och i samverkan med olika grupper. De studerande skall finna nya lösningar och klara upp konfliktsituationer. De bör självständigt kunna utföra också andra än förelagda uppgifter. De bör kunna utveckla sitt arbete, sin arbetsmiljö och säkerheten i arbetet samt mångsidigt bedöma sig själva och utveckla sin beredskap att verka under varierande förhållanden.

De studerande skall kunna bedöma inhämtad information med tanke på dess riktighet och tillförlitlighet. De skall kunna klassificera, jämföra och organisera sitt kunnande, omsätta det i praktiken och dra logiska slutsatser. De skall kunna prioritera frågor, göra upp planer och begrunda effekterna av olika alternativ för att kunna välja det lämpligaste i respektive fall.

De studerande skall i sin verksamhet kunna beakta arbetsplatsens specialbehov. De skall kunna se sitt arbete som en del av den verksamhet som bedrivs på arbetsplatsen och i hela dess verksamhetsmiljö.

7. Vitsordsskalan

Beträffande vitsordsskalan gäller vad som bestäms i läroplansgrunderna.